

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ผู้วิจัยใช้รูปแบบของการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) แล้วนำข้อมูลที่ได้จากศึกษามาทำการวิเคราะห์เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งในบทนี้ผู้วิจัยจะได้ทำการสรุปผลจากการศึกษาจากการวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามลำดับดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ในการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เป็นประชากรที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง คือ บุคลากรทั้งหมดของเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยแบบสอบถามเป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ซึ่งสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

๕.๑.๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าระดับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านฉันทะ ($\mu = 4.30$) รองลงมา คือ ด้านวิริยะ ($\mu = 4.22$) ด้านวิมังสา ($\mu = 4.16$) และด้านจิตตะ ($\mu = 4.14$) ตามลำดับ

๕.๑.๒ ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม พบว่าระดับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.21$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้าน ฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านวิมังสา และด้านจิตตะตามลำดับ

๕.๑.๓ ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ด้านฉันทะ พบว่าระดับความการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องกวาง จังหวัดแพร่ ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.30$) เมื่อพิจารณา เป็น รายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ ๕

มีแรงจูงใจในการดำเนินกิจการเพื่อวางแผนการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปฏิบัติอยู่อย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.35$) ส่วนข้ออื่นๆ มีค่าเฉลี่ยลดหลั่นกันไปตามลำดับ

๕.๑.๔ ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านวิริยะ พบว่าระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้าน วิริยะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ ๕ ท่านมานานะบากบั่น ไม่เกียจคร้านต่อการดำเนินกิจการใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ($\mu = 4.31$) ส่วนข้ออื่นๆ มีค่าเฉลี่ยลดหลั่นกันไปตามลำดับ

๕.๑.๕ ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นของ บุคลากรใน เทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านจิตตะ พบว่าระดับความพึงพอใจต่อการใช้อิทธิบาท ๔ ในการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรใน เทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านจิตตะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ ๔ ท่านมีความตั้งใจใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้งานประสบผลสำเร็จอย่างจริงจัง ($\mu = 4.23$) ส่วนข้ออื่นๆ มีค่าเฉลี่ยลดหลั่นกันไปตามลำดับ

๕.๑.๖ ระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา

ท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านวิมังสา พบว่าระดับการประยุกต์ ใช้หลัก อิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้าน วิมังสาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อที่ ๓ ท่านได้ริเริ่มหรือค้นคว้าหาแนวทางใหม่ๆ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\mu = 4.21$)

๕.๒ สรุปผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

๕.๒.๑ การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับขั้นตอนของการสัมภาษณ์ดังนี้ คือ

๑) ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมอิทธิบาท ๔ ในพระพุทธศาสนา จากการสัมภาษณ์ของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ พบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท ๔ ของบุคลากรเทศบาลตำบลบ้านเวียงส่วนใหญ่มีความเข้าใจไปในทางที่ถูกต้องและสอดคล้องกันตามหลักพระพุทธศาสนาที่กล่าวว่า อิทธิบาท ๔ หมายถึง บาทฐานแห่งความสำเร็จ ซึ่งเมื่อผู้นำหลักอิทธิบาท ๔ ไปปฏิบัติ ก็จะทำให้ประสบความสำเร็จ มีความสำเร็จในหน้าที่การงานในชีวิต

๒) การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่

(๑) ด้านฉันทะ (ความพอใจรักใคร่ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น) พบว่า ฉันทะ คือความพอใจรักใคร่ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของเทศบาล ตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีการนำไปประยุกต์ใช้อย่างจริงจัง โดยบุคลากรนั้นมีใจ รักต่อการทำงานในการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตัวเองรับผิดชอบและปฏิบัติอยู่ และสามารถพัฒนา งานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีความมุ่งมั่นหมายร่วมกันในการส่งเสริมการอนุรักษ์ให้ได้ผลดี มีความสนใจในกิจการงานทุกอย่างเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ทำให้เกิดแรงจูงใจใน การทำงานและการวางแผนการทำงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น ถือเป็นการประยุกต์ใช้หลักฉันทะ คือ ความพอใจนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

(๒) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น) พบว่า วิริยะ คือความเพียรพยายามในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของ เทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีการนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติงาน ในทุกขั้นตอน โดยเริ่มตั้งแต่ความพยายามดำเนินกิจการเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สำเร็จถึงแม้ว่างานจะยากเพียงใดก็ตาม อีกทั้งยังมีความพยายามในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ในการดำเนินกิจการเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น แม้จะมีอุปสรรคหรือปัญหาในขั้นตอน ไหน ก็ไม่ละความพยายามที่จะปฏิบัติ กระตือรือร้นและตื่นตัวในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่น มีความบากบั่นไม่เกียจคร้านและยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ถือเป็นการใช้ หลักวิริยะ คือ ความเพียรพยายามนำไปสู่การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการพัฒนา อย่างยั่งยืน

(๓) ด้านจิตตะ (การตั้งใจ เอาใจฝักใฝ่ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น) พบว่า จิตตะ คือความตั้งใจ ความฝักใฝ่ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ มีการนำมาประยุกต์ใช้กับ การปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน ซึ่งจะเห็นได้ว่าบุคลากรทุกคนมีความเอาใจใส่ต่อการดำเนินกิจการ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการบริหารเวลาเพื่อแบ่งเวลามาทำงานแสดง ให้เห็นถึงความมีจิตอาสา พร้อมทั้งมีการวางแผนเอาใจใส่ต่องานสำหรับส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังได้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ให้กับ เพื่อนร่วมงานตลอดจนถึงประชาชน เยาวชน ให้เกิดการตระหนักในการทำงานด้านการส่งเสริม ภูมิปัญญาในท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบ้านเวียง นำไปสู่การพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

(๔) ด้านวิมังสา (การพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น) พบว่า วิมังสา คือการพิจารณาใคร่ครวญหาเหตุผลในการส่งเสริมการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเขตเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ที่ได้นำมา ประยุกต์ใช้จนเกิดผลของการพัฒนาของท้องถิ่นให้เป็นรูปธรรม โดยการใช้การพิจารณาปัญหาจาก การดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังได้มีการค้นคว้าหาสาเหตุของการดำเนินงานที่ไม่ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยังได้ การประชุมร่วมกันเพื่อริเริ่มค้นคว้าหาแนวทางใหม่ๆ มาใช้ในการทำงานเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์

ภูมิปัญญาท้องถิ่น จนที่สุดได้ทำตามกระบวนการตรวจสอบข้อบกพร่องของการดำเนินการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการส่งเสริมภูมิปัญญา ที่ยั่งยืนต่อไป

๕.๒.๒ ปัญหาและอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัด แพร่

๑) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านฉันทะ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคส่วนใหญ่เกิดจากการที่บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในงาน ที่ทำ จำทำให้มีความพอใจในงานที่ทำน้อย และภารกิจในงานที่ทำมีมาก ด้านงบประมาณ มีจำกัด และไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยในการดำเนินการ อย่างมาก

๒) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านวิริยะ พบว่า บุคลากรมีความเพียรน้อย ขาดเป้าหมายในการทำงาน ไม่มีแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงาน ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะการขาดความพอใจในงานที่ทำซึ่งเป็นผลมาจากการขาด ฉันทะในข้อแรก

๓) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านจิตตะ พบว่า บุคลากรขาดสติในการทำงาน ไม่มีจิตตั้งมั่นในงานที่ทำ เหม่อลอย และเล่นโทรศัพท์ เยอะจนเกินไป การไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงาน ปัจจัยด้านบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว รวมไปถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจการเมืองที่ไม่มั่นคง มีการผันแปรบ่อย ทำให้ต้องปรับ ไปตามกระแสสังคม จิตใจไม่คงที่เกิดความวิตกกังวลและล่าช้า

๔) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการ ประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านวิมังสา พบว่า การมองความผิดพลาดของคนอื่น แต่ไม่ตรวจสอบตนเองและพัฒนาที่ตนเองก่อน เลยทำให้เกิดความขัดแย้งในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นในองค์กร มีความประมาทไม่ไตร่ตรอง พิจารณาหาเหตุจากการทำงานที่ผิดพลาด ขาดการคิดริเริ่มสร้างสรรค์งาน และตรวจสอบพิจารณา เพื่อปรับปรุงงานให้สำเร็จ การทำงานที่ไม่คิดพัฒนางานต่อ คือจดจ่อทำงานมีความตั้งใจดี แต่ขาด ปัญหาพิจารณางาน จนบางครั้งอาจทำให้งานค้างค้ำและเกิดความผิดพลาด

๕.๒.๓ แนวทางและข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริม การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัด แพร่

ผู้วิจัยทำการสรุปแนวทางและข้อเสนอแนะแบ่งเป็น ๒ ประเด็น คือ แนวทางในการนำไป ประยุกต์ใช้เชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติการบูรณาการใน ๔ ด้าน พอสรุปได้ดังนี้

ด้านฉันทะ คือ ความพอใจรักใคร่ในงานการส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยการพัฒนาตนเอง ปรับศรัทธาตนเองให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น รักและมีความสุขกับงานที่ทำ

ด้านวิริยะ คือ ความเพียรพยายาม ที่จะทำงาน การหาบุคลากรที่มีความรู้ ความชำนาญ ความเต็มใจที่จะทำงาน สร้างแรงจูงใจที่จะให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างไม่ย่อท้อ

ด้านจิตตะ คือ ความตั้งใจ เอาใจจดจ่อกับงานที่ทำ การทำงานอย่างต่อเนื่องในกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่ง อย่างตั้งใจและมีสติ

ด้านวิมังสา คือ การไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผล รอบคอบในการทำงาน สร้างความรู้ในบริบทกระบวนการต่างๆ มีการประเมินผลและปฏิบัติงานต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

๕.๓ อภิปรายผล

๕.๓.๑ การประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๒๑$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านฉันทะ ($\mu = ๔.๓๐$) รองลงมา คือ ด้านวิริยะ ($\mu = ๔.๒๒$) ด้านวิมังสา ($\mu = ๔.๑๖$) และด้านจิตตะ ($\mu = ๔.๑๔$) ตามลำดับ สอดคล้องกับ กัญแก้วหาภรณ์ กลิ่นนันทนวล^๑ ได้วิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงาน จังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔ ตาม ทศนะของบุคลากรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๑๙$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = ๔.๒๖$) ส่วนด้านวิริยะ จิตตะ และวิมังสา อยู่ในระดับมาก

(๑) ด้านฉันทะ ผลการวิจัย การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านฉันทะ อยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๓๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อที่ ๕ มีแรงจูงใจในการดำเนินกิจการเพื่อวางแผนการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = ๔.๓๕$) รองลงมาคือข้อที่ ๓ ท่านมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินกิจการเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผลดียิ่งขึ้น ($\mu = ๔.๓๓$) และข้อที่ ๔ ท่านสนใจในการพัฒนาการดำเนินกิจการเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\mu = ๔.๓๓$) ข้อที่ ๑ ท่านมีใจรักต่อการดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ท่านปฏิบัติอยู่ และสามารถพัฒนางานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพ ($\mu = ๔.๒๘$) และข้อที่ ๒ ท่านดำเนินกิจการด้วยความพอใจในผลสำเร็จต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\mu = ๔.๒๓$) มีระดับค่าเฉลี่ย

^๑ กัญแก้วหาภรณ์ กลิ่นนันทนวล, “ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำนักงานจังหวัดพิษณุโลกตามหลักอิทธิบาท ๔”, ปรินญาณินพนธ์ พุทธศาสนมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการคณะสงฆ์), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ลดลงตามลำดับ มีความสอดคล้องกับ เสกสันต์ บุญยะ^๒ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน มีพฤติกรรมการใช้อิทธิบาทด้านฉันทะ มีการใช้อยู่ในระดับดีมากที่สุดในเรื่องมีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเรื่องมีอธยาศัยและมีน้ำใจที่ดีต่อทุกคนและมีการใช้ที่อยู่ในระดับปานกลางในเรื่องการใช้คาพูดที่เหมาะสมในการตักเตือนผู้ร่วมงานทุกคน มีความห่วงใยในผู้ร่วมงานทุกคน และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา

(๒) ด้านวิริยะ ผลการวิจัยพบว่าระดับการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔

ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านวิริยะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = ๔.๒๒$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีระดับการประยุกต์ใช้อิทธิบาท ๔ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ ๕ ท่านมานะบากบั่น ไม่เกียจคร้านต่อการดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยยึดหลักความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง ($\mu = ๔.๓๑$) ข้อที่ ๔ ท่านมีความกระตือรือร้นในการดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\mu = ๔.๒๗$) ข้อที่ ๒ ท่านมีความพยายามในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในการดำเนินกิจการเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\mu = ๔.๒๑$) ข้อที่ ๓ การดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของท่านแม้จะมีปัญหาอุปสรรคท่านก็ไม่ละความพยายามที่จะปฏิบัติจนสำเร็จ ($\mu = ๔.๑๗$) และข้อที่ ๑ ท่านพยายามดำเนินกิจการเพื่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้สำเร็จถึงแม้ว่างานจะยากเพียงใดก็ตาม ($\mu = ๔.๑๗$) มีค่าเฉลี่ยลดหลั่นลงมาตามลำดับ มีความสอดคล้องกับ พระชาลี สิ้นชัยกิจ (ชาตรีโร)^๓ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ ในฐานะศาสนาจารย์ ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพบก : ศึกษากรณีกองทัพบก ” ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ทหารที่ได้รับการอบรมศีลธรรมมีการนำ หลักธรรมอิทธิบาท ๔ อันเป็นคุณเครื่องให้เกิดความสำเร็จความประสงค์มาใช้ในการประกอบกิจการงาน ดังนี้ (๑) การทำงานให้สำเร็จด้วยความสมบูรณ์ จำเป็นต้องอาศัยความพอใจ เห็นด้วยจำนวน ๑๘๗ นาย คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๕ ไม่แน่ใจ ๗ นาย คิดเป็นร้อยละ ๓.๕ ไม่เห็นด้วย จำนวน ๖ นาย คิดเป็นร้อยละ ๓ (๒) การทำงานให้สำเร็จด้วยความสมบูรณ์ จำเป็นต้องอาศัยความขยัน เห็นด้วย จำนวน ๑๙๔ นาย คิดเป็นร้อยละ ๙๗ ไม่แน่ใจ ๔ นาย คิดเป็นร้อยละ ๒ ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ นาย คิดเป็นร้อยละ ๑ (๓) การปฏิบัติหน้าที่การทำงานด้วยความซื่อสัตย์ เอาใจใส่ ใส่ใจขยัน ถือว่าเป็นหัวใจของการทำงาน เห็นด้วยจำนวน ๑๙๕ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕ ไม่แน่ใจจำนวน ๓ นาย คิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ไม่เห็นด้วย จำนวน ๒ นายคิดเป็นร้อยละ ๑ และ (๔) งานส่วนรวม มีผู้รับผิดชอบหลายคน ไม่จำเป็นที่ท่านต้องตั้งใจทำและทุ่มเทให้กับงานนั้น เห็นด้วยจำนวน ๑๙๕

^๒ เสกสันต์ บุญยะ, “การใช้อิทธิบาท ๔ ในการบริหารบุคคลของผู้บริหาร โรงเรียนพระปริยัติธรรมขนาดเล็ก แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต ๔ ”, *ปริญญานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๔๙).

^๓ พระชาลี สิ้นชัยกิจ (ชาตรีโร), “ผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของอนุศาสนาจารย์ ในฐานะศาสนาจารย์ ในฐานะเป็นผู้สอนศีลธรรมในกองทัพบก : ศึกษากรณีกองทัพบก ”, *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑).

นาย คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๕ ไม่แน่ใจจำนวน ๑๐ นายคิดเป็นร้อยละ ๑.๕ ไม่เห็นด้วยจำนวน ๒ นายคิดเป็นร้อยละ ๑

(๓) **ด้านจิตตะ** ระดับความพึงพอใจต่อการใช้หลัก อธิติบาท ๔ ในการประยุกต์ใช้หลักอธิติบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรในเทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านจิตตะ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือข้อที่ ๔ ท่านมีความตั้งใจในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.23$) รองลงมา คือ ข้อที่ ๒ ท่านแบ่งเวลาเสมอในการดำเนินงานใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.15$) ข้อที่ ๕ ท่านได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ของการดำเนินงานใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น กับผู้ที่มีประสบการณ์ และเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.15$) ข้อที่ ๓ ท่านได้วางแผนพร้อมสำหรับการดำเนินงานใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับชุมชน มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.08$) และข้อที่ ๑ ท่านเอาใจใส่ต่อการดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.08$) มีค่าเฉลี่ยเท่ากันตามลำดับ สอดคล้องกับ นายไพบูลย์ ตั้งใจ^๔ ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ พนักงานตามหลักอธิติบาท ๔ กรณีศึกษา บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอมือ จังหวัด สมุทรปราการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.18$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าพนักงาน บริษัท แอม พาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ตามหลักอธิติบาท ๔ ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\mu = 4.23$) ในด้านจิตตะ (การเอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน) ส่วนที่มี ค่าเฉลี่ยต่ำสุดมีค่าเฉลี่ย($\mu = 4.08$) ด้านวิริยะ (ความเพียรพยายามในการปฏิบัติงาน) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ ตามหลักอธิติบาท ๔ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ฝ่ายที่สังกัด และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีผลทำให้ประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ

(๔) **ด้านวิมังสา** พบว่าระดับ การประยุกต์ ใช้หลัก อธิติบาท ๔ ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของ บุคลากรใน เทศบาลตำบลบ้านเวียง อำเภอร่องขวาง จังหวัดแพร่ ด้านวิมังสาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย($\mu = 4.16$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือข้อที่ ๓ ท่านได้ริเริ่มหรือค้นคว้าหาแนวทางใหม่ๆ ใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\mu = 4.21$) ข้อที่ ๕ ท่านได้หมั่นตรวจสอบข้อบกพร่องของการดำเนินงานเพื่อ การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้ประสบผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.18$) ข้อที่ ๔ ท่านได้ค้นหาข้อบกพร่องและนำมาปรับปรุงแก้ไขใน การส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ทำอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.17$) ส่วนข้อที่ ๑ ท่านได้พิจารณาปัญหาจาก

^๔ ไพบูลย์ ตั้งใจ, “ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน ตามหลักอธิติบาท ๔ กรณีศึกษาบริษัท แอมพาสอินดัสตรี จำกัด อำเภอมือ จังหวัดสมุทรปราการ”, **ปริญญานิพนธ์พุทธศาสนมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

การดำเนินงานอย่างเสมอเพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และข้อที่ ๒ ได้ค้นคว้าหาสาเหตุของการดำเนินงานที่ไม่ประสบผลสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = ๔.๑๒) สอดคล้องกับของ นางวิษณุภา เมธีวรฉัตร^๕ ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๖๙ มีอายุต่ำกว่า ๓๑ ปี คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๘๕ มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ ๘๘.๒๔ และมีตำแหน่ง ส่วนใหญ่ เป็นนักเรียน คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๘ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ พบว่าบุคลากรมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ ได้แก่ ด้านฉันทะ ด้านวิริยะ ด้านจิตตะและด้านวิมังสา ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของบุคลากรในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตาม หลักอริยบท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน แนวทางการประยุกต์ใช้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ ของโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ บุคลากรต้องยึดหลักอริยบท ๔ ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้เป็นผู้ที่มีความรัก ความพอใจในงาน ปฏิบัติงานด้วยความพากเพียรบากบั่น ด้วยความเอาใจใส่ในงาน และมีการตรวจสอบความสำเร็จในงานอยู่เสมอ ผลก็คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะมีประสิทธิภาพมากขึ้น ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร และตัวบุคลากรเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จได้ในอนาคต

๕.๔ ข้อเสนอแนะ

๕.๔.๑ ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปปฏิบัติแบ่งออกเป็น ๔ ด้านคือ

๑. ด้านฉันทะ จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การดำเนินกิจการด้วยความพอใจในผลสำเร็จต่อการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น ควรจัดให้ความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในชุมชน ทำให้เด็กเกิดความรักและหวงแหนในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

๒. ด้านวิริยะ จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของท่านแม้จะมีปัญหาอุปสรรคท่านก็ไม่ละพยายามที่จะปฏิบัติจนสำเร็จ ดังนั้น ควรมีการพูดคุยให้กำลังใจกัน คอยให้คำปรึกษาแก่บุคคลที่มีปัญหา จัดให้มีการประชุมให้บ่อยครั้งเพื่อให้ทราบถึงปัญหาต่างๆ

๓. ด้านจิตตะ จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การเอาใจใส่ต่อการดำเนินกิจการในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น จัดตั้งกลุ่มขึ้น รวบรวมคนในชุมชน ที่มีความรู้เรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละท้องถิ่น เพื่อจะได้ช่วยกันอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

^๕วิษณุภา เมธีวรฉัตร, ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักอริยบท ๔ : กรณีศึกษาโรงเรียนศรีรังสรรค์วิทยา จังหวัดนครสวรรค์ , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์), (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

และคอยให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมชนเกี่ยวกับเรื่องภูมิปัญญา จัดแสดงงานที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นๆ

๔. ด้านวิมิงสา จากผลการวิจัยพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปัญหาจากการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับใช้ในการส่งเสริมการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น ควรจัดให้มีการไปดูภูมิปัญญาท้องถิ่นของที่อื่นๆ และการดำเนินงานการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของท้องถิ่นนั้นๆ เพื่อนำมาปรับใช้กับท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง

๕.๔.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ถ้าหากมีการวิจัยเกี่ยวกับ ภูมิปัญญาในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะการดำเนินการวิจัยในลักษณะต่อไปนี้

- ๑) ควรนำเอาหลักธรรมอื่นมาปรับใช้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ๒) ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น